

Sturnadad – u voluntad da Dieu

Ina exposiziun davart l'iconoclassem en il museum istoric a Berna

DA LUCAS DEPLAZES/ANR

■ (anr/ld) Il museum istoric a Berna preschenta en ina vasta exposiziun maletgs, sculpturas e vuts che documenteschan la situaziun avant, durant e suenter la refurmaziun en Svizra. L'exposiziun è fitg instructiva ed infurmativa. En ils emprims tschientaners dal cristianissem e fin en il temp medieval han maletgs, pli tard sculpturas e vuts, gidà il pievel – che na saveva da lez temp ni leger ni scriver – a chapir ils misteris da la religiun. En quests maletgs vesevan ils laics quests buns exempels, ch'els duevan suandar. Il cleric represchentava il «literatus», pia quel che saveva leger e scriver. Il laic era il «illiteratus», l'analfabet. Maletgs eran alur ils cudeschs per il pievel.

Maletgs: Ils cudeschs dal pievel

En il 13avel tschientaner hai dà in marcant svilup economic che ha rinforzà las structuradas dal commerzi e qua tras er la pussanza dals burgais. Il traffic ed il commerzi cun auters pajais han sfurzà laics d'emprer da scriver e leger. Da lez temp han las autoritads civilas da las citads er cumenzà a rumper il monopol da scolaziun dal clerus. Cun quai che l'instrucziun vegniva fatga en latin, han ils laics era survegnì la pussaivladad da leger la Sontga Scrittira. La Baselia temeva che quest svilup periclitass l'unitad religiusa. L'interpretaziun da la bibla e l'instrucziun religiusa possian be ils clerics surpigliar, era la devisa da la Baselia.

Dal 12avel fin il sedischavel secul reveva ina profunda pietusadad e ferma cardientscha. Il pievel fascheva gronds

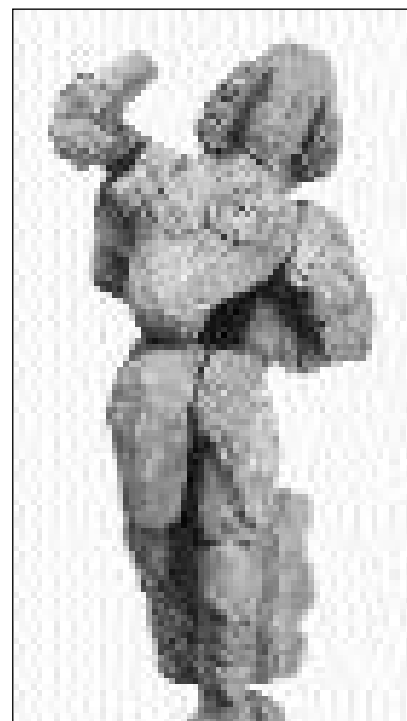

Sculptura da s. Gieri ord la catedrala da Berna, destruida durant l'iconoclassem a Berna 1528.

FOTOS MAD

Pietà, ord la catedrala da Berna, destruida durant l'iconoclassem a Berna 1528; scuverta 1986.

Sculptura da l'archangel Mihael ord la catedrala da Berna, destruida durant l'iconoclassem a Berna 1528, scuverta a Berna 1986.

sforzs per embellir ils dis da festa che eran s'augmentads fin a 30 firads. Quai è era stada l'epoca da la construcziun da las catedralas goticas sco expressiun dal grond respect e laud a Dieu. Sut questas circumstanzas èsi chapavel che tscherts ritus èn vegnids exagerads ed han manà a discussiuns cuntraversas. Gia avant la refurmaziun hai dà vuschs criticas, per exempel Erasmus von Rotterdam, envers tscherts aspects da pietusadad. Auras vuschs han criticà la veneraziun da vuts. L'onn 1517 ha Martin Luther publictà a Wittenberg sias tesas. Tenor sia

chapientscha da la religiun duai ins sa concentrar sin il pled, sin il pled en la bibla e nagut auter. Questa ducrina ha alur manà ad ina immensa destrucziun da maletgs, vuts, statuas e crucifixs en las baselgias e schizunt en las casas privatas. La destrucziun dals maletgs, numnà iconoclassem, ha cuzzà dals onns 1520 fin en il 17avel tschientaner ed ha cumpiglià la mesa Europa.

Scuverta sorprendenta a Berna

L'onn 1986 han lavurers chattà durant lavurs da renovaziun da la plattafurma

da la catedrala da Berna fragments da vuts 14 meters sut terra. Bainprest èsi stà cler chi sa tractia d'ina scuverta archeologica sensaziunala. Sut la plattafurma da la catedrala sa chattava ina vaira fossa da statuas e sculpturas che èn vegnidas duvradas sco material d'emplenir il grond foss davant la catedrala. Igl è cler ch'i sa tracta da las numerusas statuas ch'èn vegnidas destruidas durant l'iconoclassem da 1528. L'iconoclassem munta la pli gronda destrucziun da l'art en l'Europa. El è ina cesura en il patratgar occidental e

marca il passagi da l'orientaziun e la significaziun dals maletgs tar la muntada reala dal pled.

Ina exposiziun impressiunanta

Il museum istoric a Berna ha creà ensemen cun il «Musée de l'Œuvre Notre-Dame a Strasbourg» in'expoziun impressiunanta. Questa ha chattà fin uss in bun eco. L'exposiziun è concepida da maniera fitg professiunala. L'emprima part dat ina survista da la Baselia en il temp medieval cun ses rituals e la devoziusadad dal pievel. In'otra partiziun infurmescha davart la refurmaziun e l'iconoclassem fin en il temp dad oz.

Sco quai ch'il directur dal museum, Peter Jezler, ha punctuà envers l'anr saja quest'expoziun da muntada europeica. Passa 25 000 personas da la Svizra ed da l'exteriur hajan gia visità l'exposiziun. Il resun saja en general fitg positiv. L'exposiziun dettia chaschun da sa confruntar cun ina epoca da gronda impurtanza religiusa e culturala per l'entira Europa, schizunt per il mund, ha Jezler manegià.

Ina documentaziun per las scolars

Ils organisaturs han preparà ina documentaziun che facilitescha da tractar il tema en las scolars. Cun in dumber da fecls structurads pon ins s'infurmar davart la materia e tractar ils divers chapitels. I saja natiralmain necessari da preparar la classa avant che visitar l'exposiziun, vegn fatg attent.

L'exposiziun cuzza fin ils 16 d'avrigl 2001. Ella è averta da mardi fin la dumengia da las 10.00 fin las 17.00.

Infurmaziun datti sut: www.bildersturm.ch.